

1589 E. 28 St.
Brooklyn, NY 11229

ר"ש הרבני דוד ווערשניצקי, אב"ד סאבדורש ר.א.
הרמ"ד דוד ווערשניצקי, אב"ד סאבדורש ר.א.

דניאל אשר הכהן קליינמאן

מרא דאתרא
(718) 753-4455

בעזה"י א' דר"ח אייר תשע"ה

לאחרונה נתפרסם 'מתג כשר' [Kosher Switch] במטרה לחדש אפשרות להפעלת חשמל בשבת, ויסודו מבוסס על שאינו אפי' בגדר גרמא, שאין החשמל נפעל ע"י מתג הסוגר מעגל כרגיל, אלא פעולת החשמל הוא ע"י פולסי אור הנזרקים מאיליהם בתמידות המתקבלים בעין אלקטרוני ועל ידיהם נשלח ציווי למערכת לפעול החשמל, והמתג הוא רק חתיכת פלסטיק העשוי לחצוץ בין הפולסים לעין האלקטרוני כשרוצה שתכבה החשמל, וכשרוצה להפעילו מזיז המתג שלא יחצוץ בין הפולסים והעין וממילא נדלק החשמל, ותיקונו שבשבת נפסק הפולסים בין 10-30 שניות [באקראי] ושוב נמשך וזורק מאות פולסים, ויש סימן לידע בבירור מתי נפסקו הפולסים, ובאותה שעה הבעה"ב מזיז את המתג לחצוץ - או שלא לחצוץ - בין הפולסים העתידיים להזרק וממילא נדלק או נכבה החשמל, וא"כ אין בזה אפי' משום גרמא דבשעת פעולתו אינו עושה כלום. וגם הוסיפו עוד איחורים בהפעלת המכשיר שהמשכת הפולסים הוא ב'אקראי', וגם תיקנו שכל פולס יחיד אין בו יכולת מוחלט להתקבל בעין, ועל פי רוב כל פולס יחיד לא יתקבל, ואפילו אם יתקבל אין הכרח שתתקבל ציווי ההפעלה במערכת - באופן שבכל פולס יחיד ליכא פסיק רישא להפעלת החשמל, ואדרבה - ע"פ רוב כל פולס יחיד לא יפעיל החשמל. ואף שקרוב לודאי שע"י סילוק המחיצה יודלק החשמל ע"י כללות הפולסים - זהו רק מחמת עוצם ריבויים, אשר מאות מהם נזרקים תוך זמן קצר אל העין, וממילא כמעט ברור שעכ"פ אחד מהם יתקבל במערכת ועל ידו יופעל החשמל, אבל כתבו שאין זה בגדר פסיק רישא, שאין אנו דנים "כפי רוב סטטיסטי" אלא כפי רוב מציאותי" עכ"ד.

כן כתבו שיש בו עוד מעלה שהמתג הלזה נראה שונה לגמרי משאר מתגים רגילים, וגם יש בו מצב מיוחד לשבת שהוא נפעל בצורה אחרת בשבת כי הפולסים נפסקים בשבת והכל מסודר אז באיחור ובאקראי, וכיון שמצב פעולתו בשבת שונה בהחלט משל חול אין לדון בזה משום מלאכת מחשבת וכדו'.

והביאו רא"י לענין כיבוי משבת קכ: - ונפסק בשו"ע סי' רעז סעי' ב - דדלת הפתוח כנגד המדורה מותר לסגרו אע"פ שהרוח היה מבעירה, ואין בו משום מכבה, שאינו עושה כלום אלא עוצר הרוח ואם תכבה תכבה, וא"כ ה"ה בדין אף שהעביר המתג לחצוץ בין הפולסים והעין, לא עשה כלום, ואם תכבה תכבה, עכת"ד בקצרה, ונחזי מאי דקמן.

בביצה כב. שנינו "הנותן שמן בנר חייב משום מבעיר והמסתפק ממנו חייב משום מכבה" ע"כ, ופי' התוס' (ד"ה והמסתפק) "אינו ר"ל מפני שממחר כבוי, דלא הוי אלא גרם כבוי כו' אלא הואיל דכשסתפק ממנה מכבה קצת ומכבה אורו" ע"כ. והקשה הרא"ש (שם פ"ב סי' יז) משבת כט: דשפופרת המנטפת לנר אסור דלמא אתי לאסתפוקי מיני' ויתחייב משום מכבה - והתם בודאי אין מכחיש אורו כשסתפק משמן שבשפופרת, ומסיק הרא"ש "טעמא דמסתפק מן הנר משום שממחר כיבוי, ואף רבנן דר' יוסי מודו בהאי גרם כיבוי דחייב, דע"כ לא פליגי התם אלא משום דאינו נוגע בדבר הדולק אלא עושה דבר חוצה לו הגורם את הכיבוי כשתגיע שמה הדליקה, אבל הכא השמן והפתילה שתיהן גורמים את הדליקה והממעט מאחד מהן וממחר את הכבוי חייב, והיינו טעמא דנותן שמן בנר משום דמאריך בהבערתו" ע"כ. ונחלקו האחרונים בדעת הרא"ש אי באמת איכא חיוב מה"ת, יעויין ק"נ (שם ס"ק ס) שכתב דאף להרא"ש ליכא חיוב חטאת ו'חייב' היינו מכת מרדות, וכ"כ הפנ"י (שם ד"ה ונהי) ובתפארת שמואל (שם סק"ה) דאיסורו מדרבנן משום דדומה לכיבוי, וכ"כ החזו"א (סי' לח סק"ו), ויעויין בערוה"ש ריש סי' רסה שהאריך בזה, ומיהו היש"ש (שם סי' כח) כתב דלהרא"ש יש בזה חיוב חטאת, וכ"ה משמעות המחבר סי' רסה סעי' א ובלבוש שם, וכ"מ להדיא במג"א (שם סק"א) ומ"ב (שם ס"ק א-ב) וכ"כ השפ"א (שם) וכ"כ בשו"ת גבורות אליהו להגרי"א הענקין (או"ח סי' פג סק"ב וסי' צט סק"ד), וכן האריך בתשו' דברי מרדכי (סי' כב ס"ק ל-לד) וכ"ה סתימת עוד אחרונים בסי' רסה.

ובישי"ש (שם) יישב דברי התוס' מקושיית הרא"ש דהא דאסרו ליתן כלי ע"פ הנר שיטוף ממנו שמן שמא יסתפק ממנו, היינו שמא יטול כל השמן שיפסיק לטפטף מיד והוי מכבה עיי"ש, וכ"כ בתפארת שמואל (שם). והנה דבר פשוט הוא שאף כשנוטל כל השמן אין האש נכבה מיד ממש ברגע כמימריה, דתמיד נשאר קצת שמן בנר

ובפתילה שתדלק עוד מעט וכמו שהנסיון מוכיח, אלא כונת האחרונים דכשנוטל כל השמן באופן שמפסיק לטפטף מיד, הנר נכבה סמוך למעשיו וניכר שהכיבוי היה מחמת מעשיו, ובזה חשיב מכבה אף להתוס'.

ואיך שיהי', לכל השיטות תקשי מאי שנא המסתפק משמן שבשפופרת או הנוטל השפופרת לגמרי ומפסיק לטפטף מיד מסגירת דלת לפני רוח המלבה את האש, והרי גם בשמן שבשפופרת לא עביד מידי אלא רק עוצר השמן ואם תכבה תכבה. ויעויין פירש"י שבת כט: (ד"ה שתהא) שמפרש בטעמא דמילתא דכיון שהקצהו לנר, המסתפק חייב משום מכבה, וכונתו לכאור' דרוח המלבה את המדורה הוא דבר חיצוני שלכן העוצר את הרוח אינו כנוטל חלק מן האש אלא עוצר דבר צדדי מלבא אל האש ולהכי לא חשיב כמעשה בגוף האש ולא עביד מידי. משא"כ שמן שבנר, שהוקצה לאש, הנוטל נחשב שנטל חלק מהאש והוי מכבה. וזהו ג"כ ביאור דברי הרא"ש שמחלק בין העושה מעשה חוץ לדבר הדולק הגורם את הכיבוי, ובין הנוגע בדבר הדולק, ור"ל שאף שהשמן אינו דולק באותה שעה, והוא עדיין בשפופרת למעלה מהנר, מ"מ מכיון שמיוחד לידלק והקצהו לכך ה"ז חשיב כחלק מהנר וכה"ג לא מקרי גרמא, אלא חשיב כנוטל חלק מדבר הדולק עצמו ולהכי חייב משום מכבה. ולהרא"ש נתחדש דאף שהכיבוי הוא לאחר זמן מ"מ מקרי מכבה, והתוס' ס"ל דדוקא כשהכיבוי הוא סמוך למעשיו מקרי מכבה, אבל באיחור זמן הרי זה גרמא.

והנה תנן במתני' שהשפופרת היא מנטפת, ופי' הרע"ב (ד"ה בשביל) "מנטפת טיפה טיפה לתוך הנר" ע"כ, ומבואר שאין השמן יורד בזחילה אחת כעין זרם שאינו נפסק, אלא מטפטף טיפה טיפה, ואעפ"כ המסיר את השפופרת חייב ולא מחלקינן בין המסירו בשעה שהטיפה יורדת לבין המכוון להסירו בין הטיפין, והטעם פשוט, דכיון שנתייחד השמן שבשפופרת בשביל הנר כבר חשיב כגוף דבר הדולק וכלשון הרא"ש, וא"כ אפי' נוטלו בין הטיפין קודם שהתחיל הטיפה החדשה לירד, מ"מ מקרי מכבה.

והנה בהגהות אשר"י שם כתב דלהרא"ש אסור לחתוך בנר של שעה מתחתיתו כדי שיכבה במהרה, ואמנם מלשוננו משמע שזהו רק איסור לכתחילה, וכבר עמד בזה בתפארת"ש (שם סק"ח) ומשמע שנקט דבכה"ג להרא"ש חייב משום מכבה, ואמנם אם רק נותן שם דבר המונע את הנר מלישרף משמע בתפארת"ש (שם) שאף להרא"ש ליכא איסור תורה דכה"ג לא חשיב שנוגע בגוף דבר הדולק, וכמה אחרונים פסקו כוותיה - יעויין ב"ח ס' תקיד (ס"ד) וט"ז (סק"ז) ומג"א (סק"ז) ובהגר"א, ואמנם המחבר ס' תקיד (סעי' ג) משמע דגם כה"ג אסור משום כיבוי כיון שהשעוה מוכנת כולה להדלקה, וכ"ה דעת המהרש"ל ביש"ש (שם) והובא בעו"ש (סק"ד) וכן מצדד הבית מאיר, ובמ"ב שם (סי"ק כ-כא) הביא פלוגתת האחרונים בזה. והנה לדעת המחמירים בנתינת דבר סביב הנר המונעתו מלישרף ע"כ מוכח דאין חילוק אם מסלק עצם השמן או השפופרת או אם מעכב ירידת השמן ע"י העמדת מחיצה וכדו', דבכל כה"ג נחשב כעשה מעשה בגוף הנר הדולק וחייב משום מכבה. ואמנם נראה דאף המקילין התם יודו בנותן מחיצה תחת השפופרת בין ירידת הטיפין להפסיק טפטופם דחשיב מכבה, דכיון שהשפופרת מתוקן לשמש את הנר ושניהם משמשים ככלי אחד, והמחיצה מבדלת בין השפופרת והנר, נמצא שזהו כעושה מעשה בגוף דבר הדולק, כי השפופרת והנר משמשים ככלי אחד וע"י מעשיו נחלקו לתרתי ונעשו ככלים נפרדים והוי כעשה מעשה בגוף הנר וכחותכו מתחתיו, וחלוק מנתינת דבר סביב הנר לעכב המשך שריפתו שסו"ס לא עשה מעשה בגוף הנר אלא סביב לה, שלכן נמצא שהמעמיד מחיצה לעכב ירידת השמן באופן שטפטוף השמן נפסק מיד חייב לכו"ע, כי בכה"ג שוב אין השמן יורד והכיבוי הוא סמוך למעשיו שאף להתוס' חייב. ואם יזדמן שיהא הכיבוי בכה"ג לאחר זמן, וכגון בדאיכא הרבה שמן בנר, להרא"ש הרי זה כיבוי גמור, ולהתוס' ה"ז בגדר גרמא כיון שהכיבוי הוא באיחור זמן הרבה ולא סמוך למעשיו.

ובשו"ע ס' רנט סעי' ז איתא דאסור לישראל לסתום פי התנור כשיש בתוכו גחלים בוערות דהוי מכבה, והמקור בתשו' מהרי"ל ס' ס, והקשה המג"א (שם סק"א) מאי שנא מסגירת דלת בפני המדורה דשרי דאמר' מאילוי הוא נכבה, ותי' דבמדורה איכא הרבה אויר בבית, משא"כ בתנור ע"ש, וביאר בשו"ת מנח"י (ח"ב ס' טז סק"א) דבמדורה שבבית אף שהרוח מלבהו, אבל אין עיקר חיות האש תלוי בו, שהרי יש אויר בבית, ולהכי הרוח נחשב כדבר חיצוני והמעכו לא מקרי מכבה. משא"כ בהך דתנור, כיון שעיקר חיות האש תלוי באויר שבתנור ובלעדו יכבה האש במהרה, ה"ז נחשב כחומר הבערה, וכאילו עשה מעשה בגוף האש, והוי כמו מסלק שמן שבשפופרת או השפופרת כולו, שיש בו משום מכבה להרא"ש, וגם לתוס' כשמכבה סמוך למעשיו הוי מכבה גמור עיי"ש, ומבואר מזה דיסוד הנ"ל אינו מיוחד לשמן דוקא שהוא החומר הבער בעצם, אלא כל שהוא צורך עיקר חיותו של האש ובלעדו א"א להתקיים - כגון אויר וכדו' - שייכא ב"י הך יסוד שהמסלקו חשיב מכבה ממש. וגם מבואר

כמשנ"ת לעיל בסמוך, דלאו דוקא סילוק השמן, אלא ה"ה העמדת מחיצה בפני השמן וכיוצ"ב ג"כ חשיב כעשיית מעשה בגוף האש.

גם מוכח מהך דסתירת פי התנור דא"צ שיחא הכיבוי תיכף ומיד, דהרי בודאי כשחותם התנור אין האש נכבה תיכף ומיד ונמשך מעט זמן, וע"כ דכל שהוא סמוך למעשיו באופן שניכר שכיבוי הוא תוצאה ממעשיו אין על זה שם איחור דליחשב גרמא, וחשיב מעשה כיבוי ממש לכולי עלמא.

ומעתה, הרי בהך דידן נתייחד כלי המקרין פולסי אור בתמידות מול העין ובו תלוי כל עיקר הפעלת וקיום הדלקת החשמל, וה"ז ממש כשמן שבשפופרת היורדת טיפין וטיפין וכאור שבתנור שאסור להעמיד מחיצה בפניו וחשיב כעשה מעשה בגוף הנר, ומה שהפולסים נפסקים למשך כמה שניות ושוב נמשכים והבעה"ב מוריד המתג דוקא כשהפולסים נפסקים, אין זה מעלה ומוריד, דכיון שגם המשך ההקרנה קבוע מראש ובודאי עתיד להמשך, א"כ הוי כשמן בשפופרת המתוקן באופן שבכל כמה שניות יתעכבו הטיפין וישהו קצת קודם שימשיכו לטפטף, דודאי גם כה"ג המסתפק ממנו או המסיר השפופרת או המעמיד מחיצה בפניו מקרי מכבה כיון שסו"ס גם השמן ההוא עתיד לטפטף להנר וחשיב כעושה מעשה בגופו של נר, וא"כ ה"ה במעמיד מחיצה נגד המקרין לעכב הפולסים שלא יוקלטו בעין י"ל דהו"ל מכבה בידים, לא מיבעיא להרא"ש, אלא אפי' להתוס', דסו"ס החשמל נכבה בזמן סמוך למעשיו וניכר שנמשך ממנו, ולא גרע מנר שהוסר השפופרת שבודאי אינו נכבה עד שיעבור כמה רגעים, וכן באש שבתנור שכשחותמו בודאי אין האש נכבה מיד ממש מחמת העדר האור אלא נמשך מעט זמן, וכמשנ"ת. ומש"כ שהמשכת הפולסים הוא ביאקרא"י אין בזה מעלה ומוריד כלל, כיון שסו"ס עתידה היא להקרין.

והנה בב"ק ס. שנינו דזורה ורוח מסייעתו חשיב גרמא לענין נזקין ומ"מ לענין שבת חייב משום דמלאכת מחשבת אסרה תורה, ואף שברא"ש שם (סי' יא) משמע דדוקא זורה חייב, אבל בפירש"י ובר"ח שבת קכ: ועוד ראשונים משמע דבכל מלאכות שבת כך הוא, ויעויין מג"א סי' רנב (סקכ"ב) דבנתינת חטים ברחיים של מים שהטחינה נעשית ממילא, ליכא חיוב חטאת, עד שיטחון ברחיים של יד. ובספר אבן העזר (סי' שכח) פליג עליה, דהא אפי' בנזקין כה"ג חייב בזורק כלי של חבירו לרחיים וניזק על ידו, דהוי כזורק לתוך האש, וה"ה בשבת חייב, מידי דהוה אזור ורוח מסייעתו דמלאכת מחשבת אסרה תורה ק"ו בנותן חטים לרחיים דאפי' בנזקין חייב, ע"ש. ובביה"ל (סי' רנב סעי' ה' ד"ה להשמעת) הביא שכ"ה דעת הדגול מרבבה והח"מ, והביא רא"י מפורס מצודה ונכנס שם בשעת פריסתו דחייב משום צידה אף שנכנס ממילא, וכן כשאופה בתנור אף שאפייה ממילא אתי לבסוף מ"מ מקרי מעשה ממש, דה"ה לענין טחינה ברחיים של מים חייב אנתינת החטים אף שהטחינה ממילא אתי.

ויעויין שו"ת אחיעזר (ח"ג סי' ס) שכתב בשם שלטי גבורים דהיתר גרם כיבוי בכלים חדשים מלאים [בשבת קכ:]: הוא דוקא באינו מכיון לכבות, אבל במתכוין לכבות הוי מלאכת מחשבת, ומשמע שאפי' באין המלאכה מיוחדת ע"י גרמא דינא הכי, ואמנם באופן שדרך המלאכה בגרמא י"ל דודאי דמי לזורה והרוח מסייעתו והוי מלאכה גמורה, ובאחיעזר שם הגדיר גדר מלאכה שדרכו בגרמא דר"ל שעשייתו בגרמא אינו במקרה יעווי"ש היטב, ועכ"פ לפ"ז בדאיכא מכשיר המתוקן לעבוד בגרמא בודאי יתכן דחשיב מלאכה גמורה ולא גרמא, וכן כתב לי מו"ר הגרע"ז אויערבך שליט"א בתשו' כת"י "כבר ידוע ממו"ח [הגר"ש אלישיב] זצ"ל וכן נוטה דעת אאמו"ר [הגרש"ז] זצ"ל דכל שהמנגנון מתוכנן ומסודר כך קשה לסמוך על דין גרמא, וכן בהא דאין מתכוין" ע"כ, וכן מבואר בשו"ת אג"מ (יו"ד ח"ג סי' מז סק"ד) דלהזיז השעון כדי שידלק בין באיחור בין בקירוב הוי מלאכה דאורייתא ולגבי כיבוי הוא משאצ"ג - והיינו כשיטת הרא"ש במסתפק או מוסיף שמן בשפופרת שבנר, ועכ"פ מוכח דס"ל שאינו בגדר גרמא, וע"כ היינו טעמא, דכיון שמתוכנן ומתוקן לפעול ע"י גרמא לא מקרי גרמא אלא מלאכה גמורה, וכמשנ"ת.

והנה המייצרים כתבו לפקפק ביסוד הנ"ל, והביאו מדברי שו"ת תשובות והנהגות (ח"ד סי' פה) שדחה יסוד הנ"ל וכתב שאין לו שום שורש ומבוסס כולו רק על שמועות בע"פ מפוסקי זמנינו וצריך לבדוק ולברר כל דבר לאשורו, עיי"ש. האמנם כבר חזר בו בתשובות והנהגות חלק ו (סי' פג, עמ' קעח) וז"ל "רבותינו גדולי הדור ראו קלקול במה שמתירים מלאכת שבת כיון שזהו רק גרמא, שעלולים עי"ז להגיע לביטול שבת לגמרי ח"ו, שיפעילו בתי חרושת או יסדרו נסיעות בשבת ע"י שימצאו עצות שהמכוונות והאוטו יפעלו רק ע"י גרמא, וזה מביא לא רק לחילול שבת אלא לביטול שבת ר"ל. וכבר העלו רבותינו שבאופן שהמכוונה מתוכנן לכך שיפעילו בדרך של

גרמא וזהו דרך הפעלתו, אין בזה היתר של גרמא, ובפרט היכי שאין שום שינוי באיכות מעשה המכונה עקב שיפעילו המכונה בדרך גרמא" ע"כ.

ומה שהמייצרים פרסמו דנדו"ד עדיף משום שיש בו מצב מיוחד לשבת ופעולתו בשבת שונה מבחול, הנה כבר כתב בשו"ת אחיעזר ח"ד סי' ז בתשו' להחזו"א "אלה הרוצים להתיר חליבה ע"י שינוי או ע"י אפציער שיכוננו הטעכניקים, אין שום יסוד לזה לבטל מלאכה דאורייתא ולהתיר ע"י שינוי, והצדק עם מעכת"ר כי אם יתקנו באופן נאות לרבים הלא זהו מלאכה גמורה וראוי לגעור ולמחות בזה כי אין שום תקנה בדבר" ע"כ, הרי דעת החזו"א והאחיעזר דגדר דרכו בגרמא הוא באם מתוקן באופן נאות לרבים - אף אם הדרך בכך הוא רק בשבת ולא בחול.

ומ"ש שאינו בגדר פס"ר משום שכל פולס יחידי אין בו יכולת מוחלט להתקבל בעין, ועל פי רוב כל פולס יחידי לא יתקבל, ואפילו אם יתקבל אין הכרח שתתקבל ציווי ההפעלה במערכת כו', ואף שקרוב לודאי שע"י סילוק המחיצה יודלק החשמל ע"י כללות הפולסים מחמת עוצם ריבויים אבל סו"ס אין זה בגדר פסיק רישא כיון שכל פולס בפני"ע אינו פס"ר כלל להפעלת החשמל וידין אנו דנים כפי רוב סטטיסטי אלא כפי רוב מציאותי עכ"ד. הנה הלכה פסוקה בשו"ע סי' שג סעי' כא דאסור לסרוק שערות בשבת משום גוזז, והמקור בתשו' הריב"ש סי' רצד, ויעוי"ש שכתב דאע"ג שבכל סריקה יחידית - ויתכן שברוב הסריקות - לא יתלש שער, מ"מ כיון שמתוך כללות ענין הסריקה באחת הפעמים יתלשו ב' שערות הו"ל פס"ר, והוסיף שגם גרירת ספסל ועוד כמה פס"ר שבש"ס הם באופן זה, ובשו"ע סי' שכח סעי' מט קיימ"ל דאסור לשים פתילה בפי הטבעת בשבת כדרך שנוהגים לעשות למי שהוא עצור, והטעם משום דממשמש שם כמה פעמים להכניס ולהוציא וקרוב לודאי שבכללות פעולתו ישיר נימין וכמבואר במ"ב (שם ס"ק קנא), שלכן גם בנדו"ד בודאי אין דנין על כל פולס יחידי, אלא על כללות המעשה של העברת המתג להפעיל החשמל ע"י פולסים רבים הנזרקים לעבר העין, ושפיר הוי פס"ר גמור.

והנה עד כה נחתנו לדון מצד מעשה המלאכה אם יש לאסור מצד מעשה או עכ"פ מצד גרמא, ואמנם בעיקרא דמילתא הנה הדבר פשוט שבנדו"ד יש לאסור גם בלא"ה מטעם זלזולא דשבתא, אשר עלול לגרום הרס וחורבן גמור של השבת, ואין זה בגדר סתם חילול שבת - אלא הוא ביטול השבת. וגדר זלזולא דשבתא הוא פשוט שאסור לתקן פעולות שעל ידיהם יוכל לעסוק בשבת בכל המלאכות ולהפעיל בתי החרושת ולנסוע כהרגלו בחול ממש, וגרע הרבה משעוני שבת שנהגו להקל אף שבשו"ת אג"מ (או"ח ח"ד סי' ס) אוסר, דהתם הרי אין שום פעולה מצד האדם בשבת ומשמעות מתני' דשבת יז : בהך דפותקין מים לגינה דכה"ג שרי, אבל בנדו"ד שהאדם עוסק בשבת בפעולה להביא לתוצאה של מלאכה, ויכולים לעשות זה בכל המלאכות ממש, הרי זה זלזול גמור דשבת, שינהגו בשבת כמו בחול, ואיסור גמור הוא.

וכבר נשאלתי מכמה בני"א איזה חילוק יש בין זה לבין ה'כשר לאמפי' וכמה המצאות שיצאו לאחרונה בתחום שמירת השבת, וכן כבר מצינו ששלמה תיקן עירובין וכדו' אף שהתם נמי תיקן אפשרות להוצאת חפצים כמו בחול ולא חשו כלל לזלזולא דשבתא. ואין הנדון דומה לראי', דהתם תיקנו באופן שלא היה נפעל שום מלאכה כלל - לא ע"י האדם, ולא אפי' ממילא - כי זהו תיקון עירובין שאין שום גדר מלאכת הוצאה כלל, שאין זה הוצאה כיון שהכל רשות אחת, וכן ב'כשר לאמפי' אין שום תוצאה של מלאכה, לא ע"י מעשה האדם ולא אפי' ממילא, ובזה ליכא זלזולא דשבתא, שאין מלאכות נפעלות בשבת כלל. משא"כ בנדו"ד שע"י המכשיר נפעל מלאכה, בזה הוא זלזולא דשבתא, וזהו הגדר, דכל שהאדם עוסק בשבת באיזה אופן לפעול תוצאה של מלאכה - יהיה איך שיהיה - בין ע"י מעשה או גרמא או אפי' ממילא אבל במתכוין - הרי זה זלזול גמור לשבת, ויכול להביא לידי הרס במצב השבת לגמרי.

ובתשובה שהוציאו המייצרים כתבו שמכשיר הלזה יגרום לגאולת ישראל, כי הרבה אינשי מאחינו בני"א שאין מבינים שהפעלת החשמל הוא איסור מלאכה ומשתמשים בחשמל בשבת ונמצא שמחללים שבת וזה מעכב את הגאולה כדשנינו אלמלא שמרו ישראל ב' שבתות, וע"י מכשיר הלזה כל אחד מישראל - אף הרחוקים מתורה - ישתמשו בחשמל באופן המותר בשבת ולא יחללו שבת ויביא לגאולה כו'. והנה אך למותר להשיב על דברי גיחוך, דאלו שאין יודעים משבת אי אפשר להצילם מחילול שבת, וכמ"ש בהקדמת המ"ב שאפי' מי שירא וחרד לדבר ה' ונזהר בשמירת שבת אם אינו יודע כל ההלכות כמעט וא"א שלא יעבור על כמה איסורי שבת במשך השבת, ומה יעשו לענין בישול וכתובה וקושר ומתיר ותופר וקורע ומחתך ותיקון מנא ובונה וצובע וליבון וגזיזה ע"י גילוח וסריקת שער הראש וחבלה וכו'. אבל עכ"פ הא מיהת בזה גילו המייצרים את רצונם שלעתיד ישמש

מכשיר הלזה ליתן אפשרות להפעלת כל סוגי מכשירי חשמל בשבת באופן היתר, ואין המצאתם מוגדר להפעלת האור בלבד - שאם היה מיוחד רק להפעלת האור בלבד ליכא שום הו"א להציל כל ישראל מחילול שבת - שהרי כולם משתמשים לרוב גם בשאר מכשירי חשמל כמכוניות וטלפונים ומחשבים ותנורים ומזגנים ועוד, וע"כ שרצון המייצרים שלעתיד יתוקן מכשיר הלזה בכל מכשירי חשמל שיהא אפשר להפעילם בהיתר בשבת, ועי"ז ח"ו תעקר השבת לגמרי ותבטל ר"ל, וא"א להתיר מכשיר הלזה כלל מכל הטעמים שנתבארו.

וכעת קבלתי תשובה בכתב ממרנן מאורי הגולה זקני הפוסקים בחו"ל, הם מו"ר הגאון רבי שמואל קמנצקי שליט"א והגאון רבי דוד פיינשטיין שליט"א והגאון רבי שלמה אליהו מילר שליט"א, וכולם כתבו שיש בזה איסור גמור וחשש איסור מלאכה ממש, ובודאי הוא בגדר פס"ר ודרכו בכך וגם הוי זילותא דשבת שאסור להתיר, ואין להתקין מכשיר זה בשום בית אף בשביל צורך, שיכול להביא לידי הירוס גמור בשמירת שבת, ותו לא מיד.

זלמן רובין
ה'תשנ"ח